

LANGUAGE AND COMMUNICATION MEDIA

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-261-6-70>

WAYS OF ENRICHING THE LEXICAL COMPOSITION OF THE UKRAINIAN LANGUAGE IN TODAY'S ENVIRONMENT

ШЛЯХИ ЗБАГАЧЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО СКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Vakulovych L. L.

*Lecturer at the Department
of Ukrainian and Foreign Languages,
National University of Ukraine
on Physical Education and Sport
Kyiv, Ukraine*

Вакулович Л. Л.

*викладач кафедри української та
іноземних мов,
Національний університет фізичного
виховання і спорту України
м. Київ, Україна*

Лексична система української мови кінця ХХ – початку ХХІ століття є відкритою, динамічно розвивається та відповідає на всі виклики часу й соціуму.

Зміни в різних сферах життя людей під впливом нових суспільних умов зумовлюють потребу в неологізмах.

Нині в епоху глобалізації всі живі мови постійно розвиваються, зазнають кількісних і якісних змін – виконують свою основну роль – роль засобу спілкування, та реалізують такі функції, як стимулювання розвитку суспільства та зв'язок між різними поколіннями. Кожна жива мова постійно рухається та видозмінюється, а бурхливі процеси та перетворення в Україні зумовлюють докорінні зміни в лексиці та семантиці слів, які дають нам підстави стверджувати про наявність діячості на певному зрізі мови.

Поява та функціонування інноваційної лексики зумовлена історично, адже неологізм існує лише до того часу, коли він стає звичайним і починає часто використовуватися значною кількістю мовців [2, с. 146]. Так, нещодавно слова *веб-сторінка*, *брокер*, *блог*, *таймер*, *тендер* були неологізмами, однак зараз набули статусу загальномовних і в усьому світі сприймаються як загальноновживані інтернаціоналізми.

Вдосконалення, розвиток та функціонування мови як засобу спілкування постійно супроводжуються різноманітними мовними

процесами, потребами називання тих або інших конкретних предметів, суспільних процесів і явищ, абстрактних понять різноманітних галузей науки, а також поступовим зникненням частини слів у зв'язку з втратою ними актуальності через втрату суспільної ваги.

Серед лексем-неологізмів, що постійно поповнюють нашу мову, можна виділити декілька їх різновидів, а саме:

- **новотвори** (*етнополітика, правоцентристський, деолігархізація, деокупація*);
- **власне неологізми** (*брифінг, коаліція, омбудсмен*);
- **семантичні неологізми** (*нормандська четвірка, стратегічна сімка, політичний притулок*);
- **текстові інновації** (*коаліціант, опоблоківці, кнопкодавство*);
- **оказіоналізми** (*україноментальність, олігархіада, золотобатонник*).

Всі ті докорінні зміни, що відбуваються сьогодні в українському суспільстві, передусім у політичній, економічній, науково-технічній і культурній галузях, відбиваються насамперед на мові ЗМІ.

Поява та функціонування інноваційної лексики зумовлені історично, адже неологізм існує лише до того часу, коли він стає візуальним і починає часто використовуватися значною кількістю мовців [3, с. 72]. Одна з характерних ознак неологізмів, які датовані останніми 5-7 роками – це відсутність дефініції у словниках, тобто переважна більшість їх ще не кодифікована.

Кожний історичний період має свої словесні маркери, які виконують функцію позначення соціально-актуальних явищ, реалій, посідають важливе місце в історії, активно вживаються в засобах масової інформації, є невід'ємним складником мови політики, пропаганди й побутового спілкування.

Початок ХХІ ст. (а саме період від 2004 р. і дотепер) ознаменований зміною політичного вектора і євроінтеграцією – від Помаранчевої революції (листопад – грудень 2004 р.) та протестних акцій самого Майдану (Євромайдан), що почалися у грудні 2013 р., безперервно тривали протягом року і призвели власне до самої Революції Гідності. За цей короткий час в Україні відбулися події, які є підґрунтям для нової суспільної організації, державності й людських стосунків.

Серед найпоширеніших джерел запозичень останніх років можна виокремити неологізми, пов'язані з суспільно-політичними подіями, найчастіше зустрічаємо в засобах масової інформації – *томос, євробляхи, євромайдан, антимайдан, небесна сотня, диванна сотня, зелені чоловічки, ЛНР, ДНР, ОРДЛО, фейк* і т.д.

Сьогодні Україну не уявити без такого символу, як *Майдан*. А збірний образ проплачених «гопників», молодих людей спортивної статури, що застосовували силу для протидії демократичним діям Євромайдану й зазнали поразки, назвали *тітушками* (термін в Україні з'явився у травні 2013 р. й походить від прізвища спортсмена Вадима Тітушка).

Війна, яка триває зараз, також поповнила наші словники новими словами. Зокрема, багато неологізмів походить від назв військової техніки. Звідси, наприклад, з'явилися такі слова, як *барайктарити* *джавелініти*, *відхаймарсити* – боротися з ворогом, застосовуючи відповідну техніку. А *бандеромобілем* називають будь-який автомобіль української армії.

З розвитком інформаційних технологій, сучасної реклами, бізнесу з'являються такі нові поняття як *IP-телефонія*, *гугл*, *селфі*, *гугл-диск*, *iPhone емодзі*, *трафік*, *інтерфейс*, *контент*, *кеш*, *лінк*, *вебінар* *бренд-менеджер*, *верифікатор*, *редактор-копірайтер*, *трейдер*.

Вивчення мовних елементів із погляду динаміки дає змогу виявити як процеси запозичення, так і творення нових слів різними способами словотворення (*автомайданівка*, *україновиховання*, *криптовалюта*, *ватник* «той, який веде проросійську або антиукраїнську пропаганду; проросійський», *жовто-блакитні* «*гравці національної збірної України*» та ін.), а також і пасивізації низки лексичних одиниць.

Останнім часом в українській мові, а саме у мові засобів масової комунікації, активно вживається лексема *Європа*, а особливо компонент *євро*– який став словотвірною основою багатьох нових слів нашого часу. До XVIII сторіччя на означення Європи як континенту, поняття географічного, в Україні користувались безпосередньо назвами народів Європи. У 1998 році було запроваджено в обіг грошову одиницю *євро*, а в в українських словниках ця лексема зафіксована як самостійна мовна одиниця.

Європеїзація України охоплює всі сфери життєдіяльності: і духовно-соціальні, і предметно-побутові. Отже, за останні роки лексема *Європа* стрімко розвинула лексико-семантичне поле, збагатила свій семантичний та словотвірний потенціал: (пор. *європеїзація*) та похідні від неї – *єврокредит*, *євроекономіка*, *євроконсорціум*, *єврозона*, *євровалюта*, *євробанк*, *євроіндекс*, *єврооблігації*, *євरोринок*, *євродопомога* та ін. Ці «шматочки справжньої Європи» так би мовити «долучають нас до Європи», а *євросервіс*, *єврообслуга*, *єврокомфорт* творять нам *єврожиття*, створюють враження, що ми вже опинилися в Європі [1, с.120].

За допомогою лексеми *Європа* твориться велика кількість лексичних інновацій – абревіатур. *ЄС* (Європейський Союз), *ЄК* (Європейська комісія), *ЄВУ* (Європейська валютна угода).

Невід’ємною частиною динаміки українського лексикону є процес проникнення англійців до української мови – і це є позитивним, адже вони збагачують її новими словами та поняттями. Таке інтенсивне проникнення в нашу мову слів іншомовного походження здійснюється за допомогою преси, масової культури, телебачення й радіо, Інтернету, інформаційного обслуговування споживчого ринку та ін.

У зв’язку з активізацією міжнародних відносин України з іншими державами та ведучими позиціями англійської мови на світовій арені, можемо спостерігати, що в українську мову запозичується чимала кількість суспільно-політичної та економічної лексики англійської мови.

Лише кілька років тому з’явився неологізм *діджиталізація*, який увійшов в українську мову і є транслітерацією англійського *digitalization*. Означає зміни суспільного життя, пов’язанні з використанням цифрових технологій. А головним, найбільш популярним словом 2021 року стало слово *вакцина* та похідні від нього або пов’язані з вакциною слова, зокрема *антивакцинатор*, *ревакцинація*, *імунітет*, *імунізація*, *бустерна доза*, *коронавірус*.

Отже, неологізми – це надзвичайно важливі одиниці, які істотно збагачують словниковий склад української мови (як кількісно, так і якісно), слугують динаміці мови.

Інтенсивне використання в новітніх українських мас-медіа нових лексем політологічного спрямування свідчить про пошук нових свіжих найменувань, прагнення до точності та об’єктивності [4, с.59]. Процеси неологізації є питомою характеристикою лексичного складу сучасної української літературної мови.

Це означає, що мова – це справді живий організм, на який впливають як позамовні, так і внутрішньомовні чинники.

Література:

1. Підкамінна Л. Лінгвостилістика неологізмів у мові сучасних українських ЗМІ // Лінгвостилістичні студії. Луцьк, 2019. Вип. 10. С. 146.
2. Кабиш О. Словотвірні та семантичні неологізми в сучасній українській мові. *Науковий часопис НПУ ім.М.П.Драгоманова*. 2013. Вип. 5. С. 69-75.
3. Стишов О. А. Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Лексикологія. Лексикографія: навч. посіб. – Біла Церква : «Авторитет», 2019. 198 с.

4. Кирилюк О. Суспільно-політичні неологізми як віддзеркалення мовної картини воєнного протистояння. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія». Серія «Мовознавство»*. 2018. Т. 1. С. 58–62.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-261-6-71>

THE GRAPHIC PRESENTATION OF UKRAINIAN WAR-RELATED REALITY IN ENGLISH-LANGUAGE CARTOONS

ГРАФІЧНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ В АНГЛОМОВНИХ ВОЄННИХ КАРИКАТУРАХ

Makaruk L. L.

*Doctor of Philological Sciences,
Professor at the Applied Linguistics
Department,
Lesya Ukrainka Volyn
National University
Lutsk, Ukraine*

Макарук Л. Л.

*доктор філологічних наук,
професор кафедри прикладної
лінгвістики,
Волинський національний
університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Широкомасштабне вторгнення російського агресора на терени української держави на завжди змінило статус та роль України на світовій арені. Тема війни заповонила шпальти провідних британських й американських паперових та електронних періодичних видань, зокрема *The Times*, *The Financial Times*, *USA Today*, *The Wall Street Journal*, *The Guardian*, *International Herald Tribune*, *Daily Mail*, *The Sunday Telegraph*, *The Daily Telegraph*, *The Independent*, *New York Times*, *Hello*, *Time*, *Newsweek*, *The Economist* тощо. Крім того, з'явилося чимало карикатур, створених іноземцями, в яких завдяки низці візуальних образів прослідковуємо позитивну динаміку зміни образу України та представників українського етносу, у тому числі й її політикуму.

На превеликий жаль, і сьогодні тема війни не втрачає актуальності і є однією з найбільш обговорюваних та важливих в англomовному комунікативному просторі. Цілковитим по-іншому іноземці сприймають українців та Україну крізь призму обставин, що мають надвисоку ціну, але сприяють утвердженню українського народу на світовій арені, його самобутності та національної ідентичності.

Карикатурами послуговувалися ще наприкінці XIX – на початку XX століть з метою відображення подій, що мали стосунок до війни та